

Preventie- en handhavingsplan Alcohol Gemeente Papendrecht

Voor de uitvoering van de Alcoholwet 2021 - 2023

Inhoud

Inleiding.....	1
1. Kaders en Visie	4
1.1 Nationaal preventie akkoord	4
2. Analyse huidige situatie.....	7
2.1 Alcoholgebruik onder scholieren	7
2.2 Alcoholgebruik onder jongvolwassenen	9
2.3 Ouders.....	10
2.4 Naleving.....	10
2.5 Evaluatie Preventie- handhavingsplan 2017-2019.....	12
2.6 Evaluatie 2020 en 2021 tijdens coronamaatregelen	15
2.7. Samenvatting	16
3. Ambities.....	17
3.1 Ambities.....	17
3.2 Uitwerking ambities gebruik alcohol.....	17
4. Aanpak	21
4.1 Regelgeving.....	21
4.2 Toezicht en handhaving	23
4.3 Educatie en communicatie	25
4.4 Verbinding preventie en handhaving	29
5. Financiële paragraaf en evaluatie	31
5.1 Financiële paragraaf	31
5.2 Evaluatie.....	31
Literatuur en bronnen	32

Inleiding

In Papendrecht wonen ongeveer 5000 jongeren tussen 12 en 24 jaar. De meeste van deze jongeren hebben wel eens alcohol gedronken of zijn van plan dit te gaan doen. Blootstelling aan alcohol tijdens de jeugd kan tot schadelijke gevolgen leiden. Het is belangrijk om samen met partners maatregelen te treffen om het alcoholgebruik onder jongeren te beperken.

De afgelopen jaren is hier aan de hand van het Preventie- en handhavingsplan alcohol 2014-2015 en het Preventie- en handhavingsplan alcohol 2016-2019 al stevig op ingezet. Uit de evaluatie van de voorgaande plannen kunnen we constateren dat door deze inzet zeker al vooruitgang is geboekt, maar we zien helaas ook dat de cijfers onder jongeren nog steeds hoog zijn. Reden te meer om het preventie- en handhavingsplan voort te zetten en te verfijnen waar nodig.

Met dit Preventie- en handhavingsplan geeft de gemeente invulling aan een belangrijke wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet. De Alcoholwet is een bijzondere wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken regelt en onze jeugd beschermt tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid. In ons Preventie- en handhavingsplan ligt de focus op het voorkomen van gebruik en problematisch gebruik onder jongeren (tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 24 jaar). Er zijn in dit wetsartikel een aantal onderdelen benoemd die in het plan moeten worden opgenomen:

- doelstellingen van het preventie- en handhavingsbeleid alcohol;
- acties die worden ondernomen om alcoholgebruik, met name onder jongeren, te voorkomen, al dan niet in samenhang met andere preventieprogramma's als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet Publieke Gezondheid;
- de wijze waarop het handhavingsbeleid wordt uitgevoerd en welke acties worden ondernomen;
- resultaten die in de door het plan bestreken periode minimaal behaald dienen te worden.

Voor jongeren zijn specifieke doelstellingen landelijk bepaald. Zo moet het drinken onder de 18 jaar afnemen van 45% naar 25% en uiteindelijk naar nul in 2040. Het binge drinken onder jongeren moet in 2040 met 30% tot 40% zijn afgenomen naar 45%.

De schadelijkheid van alcohol

Alcohol is niet zomaar een consumentenproduct. Alcoholgebruik gaat gepaard met tal van fysieke, mentale en maatschappelijke problemen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). De mate van schade is grotendeels dosis gerelateerd. Er is geen veilige ondergrens. Licht en matig alcoholgebruik worden al in verband gebracht met onder meer hartritmestoornissen en diverse soorten kanker.

Zwaar drinken¹ is gerelateerd aan een nog hoger risico op acute schade door alcohol, zoals alcoholvergiftiging en verkeersongevallen, en geeft een verhoogde kans op hersenschade. Overmatig drinken brengt bovendien een grotere kans op verslaving en op schade aan de organen met zich mee. Alcoholgebruik heeft daarnaast invloed op het psychisch functioneren; depressie, angstklachten en suïcide zijn gerelateerd aan regelmatig dronken zijn en/of aan problematisch alcoholgebruik. Huiselijk geweld, agressie, uitgaansgeweld en vandalisme worden vaak onder invloed van alcohol gepleegd. In gezinnen waar alcoholgebruik door de ouders problematisch is, worden de problemen vaak van generatie op generatie doorgegeven.

Doelgroep

Voor jongeren en jongvolwassenen zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling en een grotere kans op verslavingsproblemen. Agressief, asociaal en delinquent gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdgenoten. Bij jongvolwassenen kunnen (de gevolgen van) alcoholgebruik leiden tot kort- en langduriger verzuim, studievertraging, afname van de studieprestaties en studie-uitval. De voornaamste doelgroep van dit preventie- en handhavingsplan zijn jongeren en jongvolwassenen tot 24 jaar. Voor de doelgroep tot 18 jaar ligt het accent, in lijn met de landelijke NIX18 campagne, op voorkomen dat jongeren onder de 18 alcohol gaan drinken. Voor de doelgroep tot 24 ligt het accent op het tegengaan van overmatig alcoholgebruik zoals het 'binge-drinken'.

Alcoholwet: beperkt beschikbaarheid en regelt een verantwoorde verstrekking

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is één van de meest effectieve maatregelen om alcoholgebruik te verminderen en de daaraan gerelateerde schade te voorkomen (Babor e.a., 2010; Burton e.a., 2017). De [Alcoholwet](#) is een wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken en daarmee de beschikbaarheid van alcohol reguleert. Daarnaast richt de Alcoholwet zich op verantwoorde verstrekking.

Drank- en Horecawet is per 1 juli 2021: Alcoholwet

De Drank- en Horecawet is gewijzigd. In december 2020 stemde zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer in met het wijzigingsvoorstel van staatssecretaris Paul Blokhuis. Ook heeft de meerderheid van de Kamerleden ingestemd met 8 amendementen op het voorstel. De naam van de wet is gewijzigd in Alcoholwet en de wet is ingegaan op 1 juli 2021.

Er is sprake van zwaar drinken indien er minstens één keer per week ten minste vier (vrouwen) of zes (mannen) glazen alcohol op één dag worden gedronken. Overmatig drinken is gedefinieerd als het drinken van meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen). Bingedrinken wil zeggen: minstens vijf glazen bij één gelegenheid minstens 1 keer per maand. meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen). Bingedrinken wil zeggen: minstens vijf glazen bij één gelegenheid minstens 1 keer per maand.

Leeswijzer

Dit plan beschrijft in hoofdstuk 1 de kaders en de visie. Dan volgt in hoofdstuk 2 een analyse van de huidige situatie met betrekking tot omgaan met alcohol door scholieren, jongvolwassenen, ouders en naleving van de leeftijdsgrens. Daarnaast wordt bekeken welke resultaten bekend zijn vanuit de evaluatie van het vorig Preventie en handhavingsplan. In hoofdstuk 3 zijn op basis van de analyse uit hoofdstuk 2 de ambities geformuleerd en uitgewerkt. In hoofdstuk 4 staat de aanpak beschreven en activiteiten op gebied van regelgeving, toezicht en handhaving, educatie, bewustwording en communicatie en verbinding tussen preventie en handhaving. Hoofdstuk 5 behandelt financiën en evaluatie.

1. Kaders en Visie

Dit hoofdstuk beschrijft de kaders en visie voor uitwerking voor dit Preventie- en handhavingsplan.

1.1 Nationaal preventie akkoord

Het preventie- en handhavingsplan heeft grote raakvlakken met het Nationaal Preventieakkoord (2018), waar we ons als gemeente voor moeten inzetten. Eind 2018 is het Nationaal Preventieakkoord ondertekend door een groot aantal partijen in Nederland, zo ook door de VNG namens de gemeenten en door GGD GHOR namens de GGD 'en. Het Nationaal Preventieakkoord bevat doelstellingen over vermindering van roken, alcoholgebruik en overgewicht.

De ambitie voor 2040 wat betreft alcoholgebruik is als volgt:

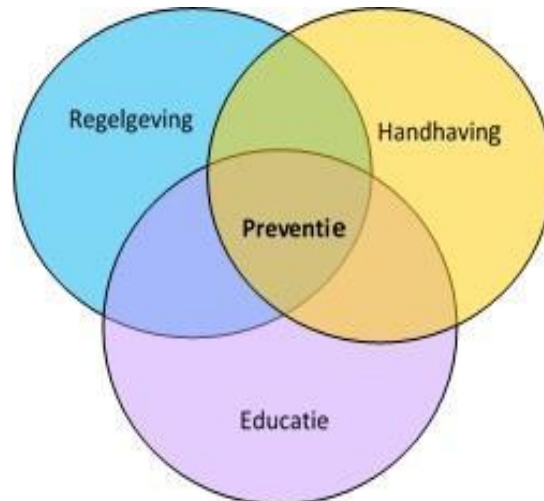
'Jongeren onder de 18 drinken geen alcohol. De groep overmatige en zware drinkers is fors afgenomen en ook drinken tijdens de zwangerschap komt niet meer voor.'

1.2 Visie

De visie van dit plan bestaat uit een integrale aanpak en gaat uit van Positieve Gezondheid.

Integrale aanpak

Het preventie- en handhavingsplan is gebaseerd op een integrale aanpak. Er is sprake van een preventie én handhavingsplan. Wetenschappelijke studies laten zien dat een integrale benadering van de problematiek rondom alcohol en drugs een cruciaal kenmerk is van effectief beleid (Reynolds, 2003). Onderzoek van het RIVM Centrum voor Gezond Leven, het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP en het Trimbos-instituut bevestigt dat beleid op het gebied van alcoholmatiging het meest effectief is als het integraal wordt aangepakt.

Figuur 1: Preventiemodel

Het preventiemodel kent 3 beleidspijlers, te weten: educatie, regelgeving en handhaving. De pijlers staan deels op zichzelf maar overlappen elkaar ook (zie figuur 1 blz 4). Juist in de overlap zien we het integrale preventiebeleid terug.

Dit Preventie- en handhavingsplan staat niet op zichzelf. Het sluit aan op landelijk beleid zoals neergelegd in het Nationaal Preventieakkoord en het raakt aan verschillende andere gemeentelijke taken en beleidsterreinen. Zowel in de beleidsvorming als in de uitvoering wordt lokaal daarom afstemming gezocht met onder meer het Vitaliteitsakkoord Papendrecht, de Gezondheidsnota 2020-2023 en de nieuwe Alcoholverordening en wijziging APV vanwege de nieuwe Alcoholwet.

De meeste raakvlakken zijn er met de Gezondheidsnota 2020-2023. Waar in het Preventie- en handhavingsplan de focus ligt op het voorkomen van gebruik en van problematisch gebruik onder jongeren en jongvolwassenen, richt de Gezondheidsnota 2020-2023 zich in het algemeen op gezondheidsfactoren en in het bijzonder ook op het jonge kind, de ouders en op het signaleren en vroegtijdig interveniëren bij problematisch gebruik. Dit wordt gedaan door voortzetting van de aanpak Gezonde School, deskundigheidsbevordering van professionals, zoals onderwijs, jongerenwerk, maatschappelijke- en medische professionals, aansluiten op landelijke campagnes en inzet op regelgeving, toezicht en handhaving (*Uitvoeringsplan lokaal gezondheidsbeleid 2020-2023*).

Positieve gezondheid – inzetten op beschermende factoren

De World Health Organisation (WHO) definieerde in 1948 het begrip gezondheid als

'a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity'.

Vanuit die definitie ontstond een omslag in het denken van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag.

In het preventie- en handhavingsplan sluiten wij ons aan bij het begrip 'positieve gezondheid', zoals geïntroduceerd door Machteld Huber:

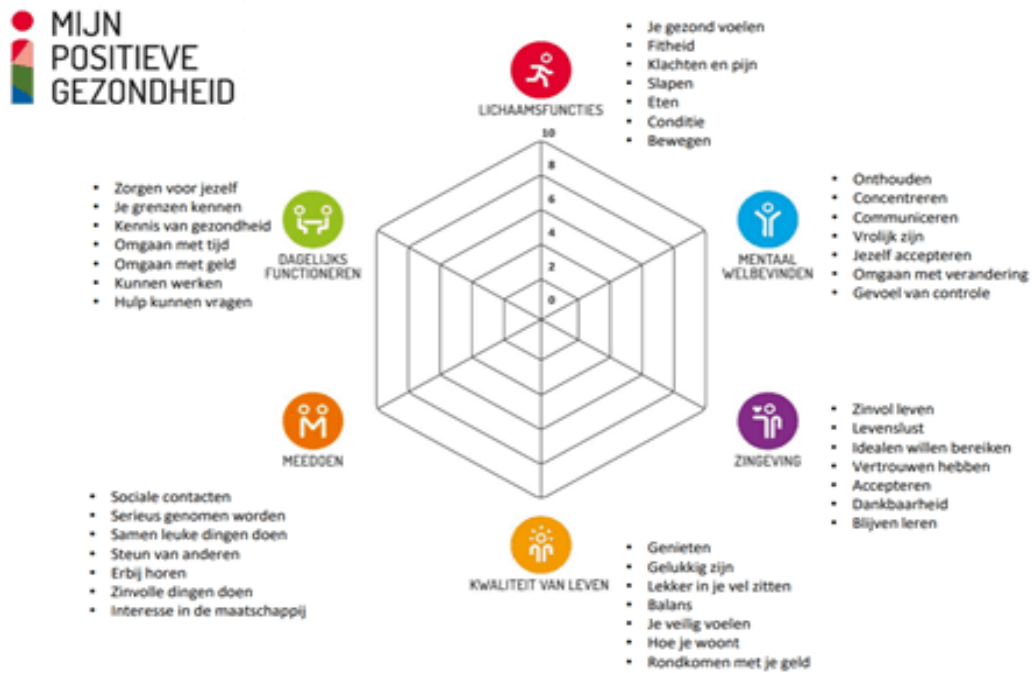
'Het vermogen van individuen om met levensuitdagingen (fysiek, emotioneel, sociaal) om te gaan en daar eigen regie over te voeren.'

In deze kijk op gezondheid ligt de nadruk op veerkracht, eigen regie en welbevinden. Niet de ziekte of het probleem staat centraal, maar het vermogen en de eigen (veer)kracht van mensen om hiermee om te gaan en te kunnen participeren in de samenleving.

Het model Positieve Gezondheid gaat over zes pijlers: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijk participeren (meedoen) en dagelijks functioneren. De optelsom hiervan is van invloed op de mate waarin een individu in staat is om te gaan met levensuitdagingen. Het gaat dus om veel meer dan gezondheid in de klassieke zin van het woord. Het gaat ook om het hebben van een sociaal netwerk, werk of dagbesteding enzovoort (*zie figuur 2 blz 6*).

Door het toepassen van het concept Positieve Gezondheid in het preventie- en handhavingsplan wordt anders gekeken naar de wijze waarop jongeren benaderd worden om hun gedrag te veranderen. Door op deze manier te kijken naar alcoholgebruik onder

jongeren, gaat de aandacht meer uit naar het inzetten op beschermende factoren. Welke beschermende factoren kunnen ervoor zorgen dat jongeren minder alcohol gaan gebruiken? Dit vraagt om activiteiten gericht op de jeugd maar ook om activiteiten gericht op de omgeving.

Figuur 2: Model Positieve Gezondheid

2. Analyse huidige situatie

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken met betrekking tot alcoholgebruik onder jongeren en jongvolwassenen. In paragraaf 2.1 en 2.2 staat de belangrijkste informatie over gebruik van alcohol door jongeren (scholieren) en jongvolwassenen. In paragraaf 2.3 wordt de rol van ouders besproken. Paragraaf 2.4 bevat informatie over de naleving van de alcoholwetgeving door verstrekkers van alcohol. Paragraaf 2.5 geeft inzicht in de resultaten die bereikt zijn met het voorgaande Preventie- en handhavingsplan over de periode 2017-2019. In paragraaf 2.6 wordt handhaving tijdens coronatijd geschetst en de impact van corona op jongeren door het versoepelen van maatregelen. Tot slot volgt een samenvatting op basis waarvan de prioriteiten voor de komende periode zijn vastgesteld.

2.1 Alcoholgebruik onder scholieren

Landelijk

Alle GGD-en in Nederland participeren in de Gezondheidsmonitor Jeugd, in samenwerking met GGD-GHOR Nederland en het RIVM. Deze vierjaarlijkse monitor geeft inzicht in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van scholieren in klas 2 en klas 4 van het voortgezet onderwijs. Cijfers per GGD regio en in sommige gevallen per gemeente, zijn te vinden via volksgezondheidinfo.nl.

Volgens deze monitor ziet het beeld er in Nederland als geheel als volgt uit:

- Ooit gedronken: 51,7% van de scholieren in klas 2 en 4 heeft ooit gedronken. Dat varieerde van een paar slokjes tot een heel glas of meer. Per regio varieert het percentage van 35,3 tot 64,2%.
- Binge drinken: Van de scholieren heeft 18,4% in de afgelopen vier weken vijf of meer drankjes bij één gelegenheid gedronken (binge drinken).
- Dronken geweest of aangeschoten: Het percentage scholieren dat ooit dronken of aangeschoten is geweest, is 24,0%.

In de groep 12- tot en met 16-jarigen in zowel 2015, 2017 als 2019 ongeveer een kwart (25%) van de 12- tot en met 16 jarige scholieren maandelijks alcohol drinken.

Ook binge drinken en dronkenschap zijn sinds 2015 niet verder afgenomen (Rombouts e.a., 2020). Het binge drinken neemt sterk toe tussen de 13 en 14 jaar: van 4,6% bij de 13-jarigen naar 18% onder de 14-jarigen). Onder de 16-jarigen drinkt één op de vijf (19%) 5-10 glazen alcohol in het weekend.

Sommige groepen jongeren (en jongvolwassenen) zijn extra kwetsbaar en lopen daardoor een groter risico op problematisch alcoholgebruik. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen van ouders met een verslaving of psychische problematiek en kinderen met een licht verstandelijke beperking (Expertisecentrum Alcohol, 2020).

Lokaal

De Gezondheidsmonitor Jeugd verzamelt cijfers van jongeren in klas 2 en klas 4.

- Bijna 56% van de Papendrechtse jongeren (gemeten in klas 2 en 4) heeft wel eens alcohol gedronken, slokjes of heel glas (*zie tabel 1*). Daarmee zit Papendrecht iets boven de landelijke middenmoot (tussen 34% en 73%, gemiddeld 51,7%) en in vergelijking met de regiocijfers (54%) ook iets daarboven.
- Bijna 20% van de Papendrechtse jongeren is wel eens dronken of aangeschoten geweest (*zie tabel 1*). Daarmee zit Papendrecht iets onder het landelijk gemiddelde van 24% en op nagenoeg gelijk niveau in vergelijking met de regio (21%)

Tabel 1: *Papendrechtse jongeren die alcohol hebben gedronken*

Naam: Papendrecht		
Indicator	Percentage	Betrouwbaarheidsinterval (95%)
Alcohol (ooit) slokjes of heel glas	55,9	47,8 - 63,6
Alcohol (ooit) heel glas of meer	31,7	24,3 - 40,1
Afg. 4 weken een of meer glazen alcohol	24,6	17,8 - 32,8
5 of meer drankjes bij 1 g.heid afg. 4 wkn.	12,8	8,2 - 19,4
Dronken of aangeschoten ooit	19,9	13,9 - 27,6
Dronken of aangeschoten afg. 4 wkn.	9,0	5,5 - 14,4

NA = niet aanwezig; cijfer onbekend of onvoldoende betrouwbaar

Bronnen: Gezondheidsmonitor Jeugd 2019 via <https://www.hoegezondiszhz.nl/jive>

De resultaten over alcoholgebruik in Papendrecht van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2019, uitgesplitst in leeftijdscategorie 13- en 15-jarigen staan weergegeven in tabel 2.

Tabel 2 - Alcoholgebruik onder 13- en 15-jarigen in Papendrecht (Gezondheidsmonitor Jeugd 2019, GGD ZHZ)

Papendrecht	2019	
	13-jarigen	15-jarigen
Ooit alcohol gedronken (alleen slokje, heel glas of meer	38%	71%
Bingegedronken in de afgelopen vier weken	6%	19%
Wel eens dronken of aangeschoten geweest	7%	19%

Het valt op, dat de percentages betreffend 15-jarigen significant hoger zijn dan van 13-jarigen.

De Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen verzamelt cijfers vanaf 18 jaar (dat staat nu nog in de databank als 19 jaar en ouder). Daarmee zijn (nog) geen cijfers beschikbaar van de groep jongeren van 16 en 17 jaar.

2.2 Alcoholgebruik onder jongvolwassenen

Landelijk

Drinkers volgens de richtlijn per gemeente

In 2020 wordt gemiddeld door 44% van de volwassenen van 18 jaar en ouder in Nederland volgens de richtlijn gezonde voeding (2015) gedronken: drinkt niet of maximaal 1 glas per dag. Per gemeente varieert het percentage van 29 tot 56%. (Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen, 2020). In 2016 was dat ongeveer 48%, dus een geringe afname. De Gezondheidsmonitor wordt geharmoniseerd vanuit CBS, GGD'en en RIVM.

Er zijn verschillende onderzoeken die informatie geven over het drinkgedrag van jongvolwassenen of van subgroepen daarbinnen:

- Gekeken naar de totale volwassen bevolking valt op dat schadelijk gebruik van alcohol het meest voorkomt in de leeftijdsgroep 18-29 jaar (Tuithof e.a., 2018).
- De meerderheid van de mbo- en hbo-studenten drinkt en ruim 70 procent doet dat regelmatig (van Dorsselaer e.a., 2020). Van degenen die drinken, drinkt 19 procent gemiddeld meer dan 10 glazen alcohol op een weekenddag. De 17-jarigen op het mbo drinken meer dan hun leeftijdgenoten op het hbo of vo.
- Jongvolwassenen die regelmatig uitgaan drinken op een uitgaansdag bijna 14 glazen, terwijl zij op andere dagen dat zij alcohol drinken bijna drie glazen consumeren (Monshouwer e.a, 2016).
- Een kwalitatief onderzoek onder plattelandsjongeren geeft inzicht in hun kennis, houding en gedrag met betrekking tot alcohol (Paternotte & Prooij, 2019). Hoewel de jongeren overmatig lijken te drinken, zien zij dit zelf niet als een probleem. Zij hebben een positieve houding ten opzichte van alcohol, omdat drinken in hun omgeving als normaal wordt gezien. Hun kennis over de schadelijkheid van alcohol is beperkt.

Lokaal – Tabel 3

- In Papendrecht drinkt 50% van de bevolking van 18 jaar en ouder volgens de richtlijn gezonde voeding (2015) niet of maximaal 1 glas per dag (2020). Dit is gelijk aan het regionale percentage (Zuid-Holland Zuid).
- In 2016 dronk 47% van de bevolking van 18 jaar en ouder volgens de richtlijn gezonde voeding (2015) niet of maximaal 1 glas per dag. Er lijkt een positief geringe toename te constateren van Papendrechtters die niet of maximaal 1 glas per dag drinken. Dit valt nog binnen de betrouwbaarheidsinterval van 95% (46-53%). Tabel 3 *Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020*

Naam: Papendrecht		
Indicator	Percentage	Betrouwbaarheidsinterval (95%)
Overmatige drinker	4	3 - 6
Voldoet aan alcohol richtlijn	50	46 - 53
Zware drinker	6	4 - 8

2.3 Ouders

Ouders zijn soms nog toegeeflijk met betrekking tot alcoholgebruik door hun kinderen. Zo krijgt een kwart van de 12 tot 16-jarige scholieren die wel eens drinken, alcohol van hun ouders (Rombouts e.a., 2020). Dat aantal is niet gedaald sinds 2016. Maar er zijn meer ouders die hun rol oppakken. Driekwart van de ouders heeft in 2015 expliciet als regel dat hun minderjarige kind niet mag drinken; in 2007 was dat nog 50% (van Dorsselaer e.a., 2016). Ouders die zelf veel drinken, zijn toleranter ten aanzien van alcoholgebruik bij hun kinderen. Hoewel de invloed van peers (leeftijdgenoten, vrienden) op het gedrag toeneemt met de leeftijd, blijven ouders invloed houden op het drinkgedrag van hun opgroeiende kind (Engels e.a., 2013) bijvoorbeeld via hun houding ten opzichte van alcohol of door de afspraken die zij met hun kind maken.

De belangrijkste samenwerkingspartner van de gemeente is de GGD ZHZ (onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd), die door middel van educatie richting ouders een aantal acties vanuit het Preventie- en handhavingsplan 2017-2019 heeft ondernomen.

- Ouders bewuster maken van hoeveel kinderen drinken en de invloed die zij zelf hier op hebben;
- Ouders handvaten geven om alcoholgebruik door hun kind te voorkomen of verminderen.
- 90% van de 13- jarigen in Papendrecht heeft afspraken met hun ouders over alcohol drinken
- 54% van de ouders in Papendrecht verbiedt alle alcohol onder de 18 jaar, volgens 13-jarigen
- 84% van de 15-jarigen in Papendrecht heeft afspraken met hun ouders over alcohol drinken
- 22% van de ouders in Papendrecht verbiedt alle alcohol onder de 18 jaar, volgens 15-jarigen
- Gemiddeld 16% van de ouders van 13- en 15-jarigen in Papendrecht raadt alcoholgebruik af onder de 18, maar verbieden het niet.

2.4 Naleving

Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens

Met nalevingsonderzoek wordt onderzocht in hoeverre de leeftijdsgrens voor alcohol wordt nageleefd door de verschillende alcoholverstreckers.

Landelijk

Als minderjarigen aan drank willen komen is dat nog steeds gemakkelijk in Nederland. Tussen 2018 (37,7%) en 2020 (37.9%) is de totale naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop niet veranderd (Bureau Objectief, 2020b). Bij de afzonderlijke verkooppunten zijn wel veranderingen te zien, soms ten goede zoals bij cafetaria's, horecagelegenheden en webshops. Bij supermarkten en slijterijen is de naleving echter gedaald. De naleving van de wet door alcoholverstreckers kan worden vastgesteld aan de hand van *mysteryshop onderzoek*. Hierbij worden jongeren onder de 18 jaar ingezet, om de naleving van de leeftijdsgrens te toetsen. Ze volgen een vast protocol dat is

uitgewerkt door de Universiteit Twente en het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP (Gosselt e.a., 2007). Met het nalevingsonderzoek kan voor de gemeente per setting en zelfs per locatie worden vastgesteld in hoeverre de leeftijdsgrens wordt nageleefd.

Regio Zuid-Holland Zuid

De Universiteit Twente heeft in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP in het najaar van 2017 een nalevingsonderzoek uitgevoerd. Het gemiddelde nalevingspercentage in de regio Zuid-Holland Zuid bedroeg 41%. Met het nalevingspercentage wordt bedoeld hoeveel procent van het aantal verkooppunten tijdens het onderzoek geen alcohol verkocht aan de minderjarige mysteryshoppers. De mate van naleving van de wettelijke leeftijdsgrens van 18 jaar was het hoogste in supermarkten (58%), gevolgd door slijterijen (45%), horeca (37%), cafetaria's (33%) en sportkantines (12%). Concluderend kunnen we stellen dat de naleving van de leeftijdsgrens van 18 jaar in het najaar van 2017 (41%), zoals deze wordt voorgeschreven in de Drank- en Horecawet (artikel 20), beter wordt nageleefd dan in het najaar van 2014 (33%).

In onderstaande tabel 4 is te lezen dat het nalevingspercentage in 2017 in de Drechtsteden (32%) procentueel iets lager ligt dan in de Alblasserwaard-Vijfherenlanden (43%) of in de Hoeksche Waard (52%).

Resultaten

Gemeente	Aantal verkoop	Aantal aankooppogingen	Aantal keer correcte naleving	Nalevingspercentage
Alblasserwaard-Vijfherenlanden	41	80 (83)*	34 (37)*	43% (45%)*
Drechtsteden	51	101 (109)*	32 (40)*	32% (37%)*
Hoeksche Waard	37	69 (72)*	36 (39)*	52% (54%)*
Totaal	129	250 (264)*	102 (116)*	41% (44%)*

*Alleen bezoeken met 17-jarige mysteryshoppers zijn vermeld. *Bron: Universiteit Twente Naleving leeftijdsgrens bij de verkoop alcohol in de regio Zuid-Holland Zuid 2017.*

Nalevingsonderzoek dronkenschap en doorschenken

Nalevingsonderzoek doorschenken geeft een beeld van de mate waarin aan personen onder invloed alcohol wordt geschonken in de (paracommerciële) horeca.

Er is geen landelijk onderzoek gedaan doorschenken bij dronkenschap. Wel zijn er enkele regionale onderzoeken waaruit blijkt dat de wettelijke bepalingen over doorschenken niet goed worden nageleefd. Horecapersoneel blijkt het lastig te vinden om dronkenschap te herkennen en om daar aansluitend op te acteren (Nijkamp e.a., 2020).

2.5 Evaluatie Preventie- handhavingsplan 2017-2019

Naast onderzoek leveren kennis, ervaringen en registraties van samenwerkingspartners in de gemeente informatie op over de stand van zaken met betrekking tot de naleving van de alcoholwetgeving. Met deze informatie wordt het voorgaand plan geëvalueerd. Eerst volgt de evaluatie tussen 2017 en 2019 en daarna een paragraaf over 2020-2021 waarin we te maken hadden met coronamaatregelen.

In het laatste Preventie en handhavingsplan Alcohol (2017-2019), was de ambitie het beter te doen dan de regio, omdat Papendrecht wat achterbleef. Er waren vier hoofddoelen geformuleerd plus concrete subdoelen van alcoholpreventie- en handhaving in Papendrecht:

1. Afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen ervan onder de 18 jaar

Bij het opstellen van de subdoelen van het preventie- en handhavingsplan 2017-2019 is gebruik gemaakt van de resultaten van de monitor Jeugdgezondheidszorg 2015. De vragenlijst die voor deze monitor werd gebruikt is in schooljaar 2017-2018 gewijzigd. Hierdoor komen vraagstellingen niet meer met 2015 overeen en is het voor de subdoelen niet mogelijk om te evalueren of deze zijn behaald.

Subdoelen 2017-2019

Tabel 5 toont de uitkomsten van de Monitor Jeugdgezondheidszorg van 2015 t/m 2019. Wanneer er geen percentage is vermeld is het, door gewijzigde vraagstelling, niet mogelijk een vergelijking te maken tussen de jaren*.

Tabel 5 - Alcoholgebruik onder 12- en 13-jarigen en 14- en 15-jarigen in Papendrecht (Monitor Jeugdgezondheidszorg 2015, 2017, 2019)

	2015		2017		2019	
	12- en 13-jarigen	14- en 15-jarigen	12- en 13-jarigen	14- en 15-jarigen	12- en 13-jarigen	14- en 15-jarigen
<i>Wel eens alcohol heeft gedronken</i>	15%	50%	-	-	-	-
<i>Wel eens aangeschoten of dronken geweest</i>	4%	32%	4%	30%	-	-
<i>Heeft in de afgelopen vier weken binge gedronken</i>	5%	22%	4%	21%	-	-

*** Gezondheidsmonitor Jeugd**

In 2019 heeft GGD ZHZ de Gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd onder 13- en 15-jarigen. Doordat dit onderzoek een andere onderzoekopzet heeft dan de Jeugdgezondheidsmonitor van de JGZ is het niet mogelijk de cijfers beide onderzoeken met elkaar te vergelijken. In 2021 en 2023 wordt de Gezondheidsmonitor Jeugd weer afgenomen.

2. Afname van overmatig alcoholgebruik en openbare dronkenschap 18 tot 24 jaar

Eind 2019 is de naleving van het niet schenken aan personen in kennelijke staat van dronkenschap (doortappen) in de horeca en de sportkantines 75%. Door gebrek aan capaciteit is hier niet op gecontroleerd.

3. Naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholverkoop

soort gelegenheid	2017	opmerkingen	2018	opmerkingen	2019	opmerkingen
supermarkt	7	3x niet om ID gevraagd. Waarschuwingbrief verzonden.	5	2x niet om ID gevraagd. Waarschuwingbrief verzonden.	6	geen bijzonderheden
sportverenigingen	2	2 x geen id gevraagd. Uitgenodigd voor gesprek	3	geen bijzonderheden	3	1 x geen id gevraagd. Uitgenodigd voor gesprek
slijterij	3	geen bijzonderheden	1	niet om ID gevraagd. Waarschuwingbrief verzonden.	2	geen bijzonderheden
horeca	2	geen bijzonderheden				

A. Naleving eind 2019 in supermarkten: 75%. Percentage 2019: 72% Conclusie: Dicht bij streefpercentage. De naleving gaat ieder jaar vooruit.

B. Naleving eind 2019 in slijterijen: 75%. Percentage 2019: 83,3% Conclusie: Boven streefpercentage. Wordt goed nageleefd door slijterijen.

C. Naleving eind 2019 in de horeca: 75%. Percentage 2019: 100% Conclusie: Boven streefpercentage. Wordt uitstekend nageleefd door horeca.

D. Naleving eind 2019 in de sportkantines: 75%. Percentage 2019: 62,5 Conclusie: Bij sportkantines blijft het percentage iets achter. Dit komt vooral dat de sportkantines door vrijwilligers worden gerund en lastig na te leven is.

Vanuit het Preventie- en handhavingplan Alcohol 2017-2019 worden op het speerpunt 'leeftijdsgrens' mysteryshoppers intensiever ingezet en gehanteerd als meetinstrument;

- Boa's blijven en blijven de reguliere handhavingcontroles uitvoeren;

4. Drank- en Horecaverunningen op orde (rechtsgeldigheid vergunningenbestand)

A. Eind 2019 is het nalevingspercentage rechtsgeldige vergunningen 92%. In 2016 zijn de laatste 7 vergunningen gecontroleerd. Hierna was het gehele vergunningenbestand weer op orde. Vanaf 2017 is hier niet meer op gecontroleerd. Wel zijn er diverse wijzigingen verwerkt.

2.6 Evaluatie 2020 en 2021 tijdens coronamaatregelen

Er zijn geen representatieve cijfers met betrekking tot handhaving over 2020 en 2021, omdat vanaf de eerste lockdown de horeca moest sluiten vanwege coronamaatregelen. De eerste twee maanden van 2020 was de horeca nog geopend, maar deze cijfers zijn verwaarloosbaar en dus niet representatief voor 2020. Vanaf 2021 werden langzaam versoeplingen doorgevoerd in de horeca. Er golden nog beperkte openingstijden tot 18.00 uur, later tot 24.00 uur en daardoor is veel horeca gesloten gebleven. Ook deze cijfers zijn niet representatief. Er wordt minimaal een keer per jaar gecontroleerd door de Boa's. Bemerkt men overtredingen, dan vaker. In de regio vindt afstemming onderling plaats en wordt één lijn aangehouden. Toen versoeplingen plaatsvonden kon het soms erg druk zijn in sommige cafés. Boa's konden daar weinig aan doen, omdat zij dan zelf gevaar opliepen voor besmetting. Drukke werd wel gesignaleerd. In het volgende artikel wordt geschetst wat de impact van de lockdown door corona op alcoholvergiftiging van de jeugd heeft gehad en de gevolgen van het versoepelen van de maatregelen.

Aantal kinderen met alcoholvergiftiging tijdens lockdown-perioden fors gedaald

Het aantal kinderen dat met een alcoholvergiftiging werd opgenomen is tijdens de twee lockdowns fors gedaald, blijkt uit onderzoek van kinderarts Nico van der Lely (bekend van de alcoholpoli in Delft) en promovenda Louise Pigeaud. Binnenkort worden de resultaten gepubliceerd in The Journal of Adolescent Health.

Het aantal jongeren dat maandelijks met een alcoholvergiftiging werd opgenomen in de 12 ziekenhuizen met een alcoholpoli, daalde met 70% tijdens de eerste lockdown (medio maart 2020 – eind mei 2020), steeg toen de coronamaatregelen daarna werden losgelaten, maar daalde opnieuw tijdens de tweede lockdown (medio oktober 2020 – eind december 2020).

Van der Lely zegt dat de daling vermoedelijk kan worden verklaard doordat jongeren minder gemakkelijk aan alcohol konden komen door de sluiting van horeca en sportclubs. "Ze waren soort van opgehoekt", zei Van der Lely in het NOS Radio 1 Journaal. "Bovendien zaten hun ouders vaak naast ze aan de keukentafel, want die waren thuis aan het werk. Dus er was geen groepsdruk en het toezicht was toegenomen."

Na de eerste lockdown nam het aantal alcoholvergiftigingen onder minderjarigen wel weer toe. "Er was een enorm rebound effect en we zien dat nu ook weer. Ik zag gisteren vier kinderen op mijn polikliniek en vandaag ook weer drie, alsof het weer 2018 is."

Wat te doen? "Zolang jongeren van vijftien in het Westland bier krijgen na de voetbaltraining, zolang derdeklassers op een schoolreisje naar Londen Guinness krijgen van de leraar, zolang Murray met een biertje op de foto poseert, wordt er weinig vooruitgang meer geboekt." Hij kan de jongeren en hun ouders toespreken, zolang de wereld om hen heen niet verandert, is het water naar de zee dragen, wil hij maar zeggen. *Bron: Nieuwsbrief STAP 7 september 2021*

2.7. Samenvatting

Uit de landelijke en regionale onderzoeken blijkt dat er een stagnatie is in de daling van alcoholgebruik onder scholieren tussen de 12 en 16 jaar. Bovendien is er een flinke groep jongeren en jongvolwassenen die binge drinkt en zit er zowel bij verstrekkers als bij ouders ruimte voor versterking van hun verantwoordelijkheid en preventieve rol.

Setting	Verbeterpunten	Bijzonderheden (bijvoorbeeld specifieke locaties of tijdstippen, specifieke subdoelgroepen of oorzaken)
Detailhandel		Leeft regelgeving na.
Thuis/ouders	Ontbreken van duidelijke afspraken met betrekking tot alcohol en uitgaan.	
Sport	Slechte naleving leeftijdsgrens en doorschenken bij dronkenschap.	Barvrijwilligers vinden het moeilijk de leden aan te spreken en krijgen weinig back up vanuit bestuur.
Proces	Preventie en handhaving beter op elkaar afstemmen.	

3. Ambities

3.1 Ambities

De gemeente streeft ernaar dat haar jonge inwoners gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Alcohol hoort daar niet bij, in elk geval niet tot het 18e jaar. Voor (jong)volwassenen adviseert de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2015) zowel mannen als vrouwen om geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan één standaardglas alcohol per dag². Een sociale en fysieke omgeving die uitnodigt en stimuleert tot het gewenste gedrag is ondersteunend aan deze ambitie. Daarom zetten wij in op een adequate naleving van de Alcoholwet, het versterken van de sociale omgeving rondom jongeren en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert.

Artikel 43a van de Alcoholwet schrijft voor dat een preventie- en handhavingsplan dient aan te geven wat de doelstellingen van het beleid zijn. Op basis van de Alcoholwet formuleren wij de volgende ambities:

- *Afname van alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder de 18 jaar*
- *Afname van dronkenschap en de schadelijke gevolgen van excessief alcoholgebruik*

Deze algemene ambities concretiseren wij hieronder op basis van de analyse en de evaluatie van het vorig plan met aandacht voor gebruik onder jongeren en voor de setting waarin jongeren drinken.

3.2 Uitwerking ambities gebruik alcohol

- Procentueel afname te realiseren bij jongeren 13-15 jaar die ooit een glas of meer alcohol hebben gedronken. In 2019 was dit 32% (*lokaal Gezondheidsbeleid 2020-2023*).
- Meer bewustwording onder jongeren en hun ouders over de risico's van overmatig alcoholgebruik.
- Creëren van een gezonde leefomgeving. Om alcoholgebruik van inwoners te veranderen is het nodig om de omgeving waarin zij leven aan te pakken. De focus ligt hierbij op het stimuleren van gezonde keuzes.
- Vergroten van kennis onder inwoners in het herkennen van signalen van overmatig alcoholgebruik en weten wat te doen wanneer men dit signaleert.
- De GGD kan aanvullend onderzoek doen naar alcoholgebruik onder de doelgroep 16 t/m 18 jaar. *GGD ZHZ heeft (nog) geen cijfers over alcoholgebruik van 16 t/m 18-jarigen. In het voorjaar van 2022 neemt GGD ZHZ de Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen af onder 16- t/m 25-jarigen. Indien de resultaten van de gezondheidsmonitor alcoholgebruik onder de doelgroep 16 t/m 18 jaar*

² Een standaardglas is: 250 ml bier, 100 ml wijn of 35 ml jenever (Gezondheidsraad, 2015).

Jongvolwassenen niet toereikend zijn, dan kan de GGD aanvullend onderzoek doen.

Algemeen reclameverbod beschermt jongeren het beste

In het Nationaal Preventieakkoord is afgesproken dat het ministerie van VWS laat onderzoeken in hoeverre wetgeving een effectief instrument is om te voorkomen dat alcoholmarketing op sociale media jongeren bereikt, inclusief de vraag in hoeverre wetgeving op dit terrein handhaafbaar is.

Op verzoek van de staatssecretaris van VWS, Paul Blokhuis, heeft onderzoeksbureau Panteia de aard en omvang van marketing via sociale media voor alcohol en voedingsproducten die niet binnen de Schijf van Vijf vallen in kaart gebracht. Daarnaast is de wet- en regelgeving geïnventariseerd, zowel in Nederland als in enkele andere Europese landen.

Uit het onderzoek blijkt dat het vraagstuk rond werkwijzen, gedrag, bereik en effecten van alcoholreclame veelzijdig en complex is, o.a. door de wijze waarop regelgeving en praktijk van sociale media op dit moment zijn ingericht. Er zijn onvoldoende instrumenten om na te gaan welke boodschappen welke doelgroepen, dus ook kinderen of jongeren, bereiken. Zelfs wanneer adverteerders de intentie hebben om zich niet te richten op minderjarigen, kan alcoholreclame toch bij hen terecht komen. Bijvoorbeeld door niet-gesponsorde alcoholposts van onder andere influencers, maar ook door bewuste alcoholreclame van producenten en influencers. Dit komt vooral doordat veel minderjarigen zich online voordoen als volwassenen: zij kunnen zonder problemen een 18+ account aanmaken en dus informatie zien die niet voor hen bestemd is. Uit de enquête van Panteia blijkt dat meer dan 30% van de 13- tot 17-jarigen dit doet.

Alcoholpromotie op Instagram

Wanneer de Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken gevolgd wordt, mogen alcoholproducenten reclame maken via influencers waarvan het kijkerspubliek voor maximaal 25% uit minderjarigen bestaat. Panteia concludeert dat alcoholproducenten kunnen kiezen om de grens lager te leggen, bijvoorbeeld op 5 of 10% of om met absolute aantallen te werken, zodat wordt voorkomen dat reclame bij tien- of honderdduizenden minderjarigen terecht komt. Daarnaast adviseert Panteia aan alcoholproducenten om reclame op een hogere leeftijdsgroep te richten, bijvoorbeeld op 25+.

Om het bereik en de beïnvloeding van minderjarigen door alcoholreclame terug te dringen is volgens de onderzoekers een algeheel verbod voor de hand liggend. Een dergelijke maatregel is bijvoorbeeld in Litouwen en Noorwegen van toepassing en blijkt het meest eenduidige en consequente instrument. Een algeheel verbod voorkomt namelijk dat er andere vormen van alcoholreclame in de plaats komen van de domeinen/tijdvakken waar reclame verboden is.

Bron: rijksoverheid.nl in Nieuwsbrief STAP 6 juli 2021

3.3 Uitwerking ambities verbeterde naleving

Naleving Leeftijdsgrens

De ambities van de gemeente met betrekking tot de naleving van de leeftijdsgrens zijn afgeleid van de analyse en de ambities van het Nationaal Preventieakkoord (NPA). De ambitie van het NPA is om in 2030 100% naleving van de leeftijdsgrens te realiseren. Momenteel kampt Papendrecht met te weinig beschikbare Boa's om te handhaven. Dat kan wellicht in de toekomst verbeteren, omdat Papendrecht hierover in gesprek is met omliggende gemeenten. Daarnaast wordt voor naleving meer gebruik gemaakt door mysterieshoppers. De GGD ZHZ organiseert een regionaal hotspot-nalevingsonderzoek in het najaar van 2021. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Bureau Objectief.

Het hotspot-nalevingsonderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden de hotspots in de regio in kaart gebracht middels de Jeugdkaart methodiek (onderzoek onder lokale jongeren). De hotspots die door de gemeenten zijn aangeleverd worden na opschoning samengevoegd met de hotspots die uit het jongerenonderzoek naar voren komen. Alle gemeenten krijgen hun individuele hotspotlijsten aangeleverd waarin zowel de bezochte als niet bezochte locaties staan opgenomen.

In het tweede deel wordt een mysteryshoponderzoek uitgevoerd waarbij mysteryshoppers (16-17 jarigen) ongeveer 120 hotspots in de regio Zuid-Holland Zuid tweemaal zullen bezoeken. De resultaten van het onderzoek worden in een rapportage beschreven (januari 2022). In het najaar van 2023 zal het regionale nalevingsonderzoek worden herhaald.

In de onderstaande tabel staat per setting de huidige naleving en het ambitieniveau voor de komende jaren vermeld.

Naleving leeftijdsgrens				
	2020	2024	2028	2030
Supermarkt	72%	75%	80%	100%
Slijterij	83%	75%	90%	100%
Horeca	100%	75%	100%	100%
Sportvereniging	63%	75%	75%	100%

Naleving verbod op doorschenken bij dronkenschap

Voor de naleving van het verbod op doorschenken aan personen tussen de 18 en 25 jaar in kennelijke staat van dronkenschap zijn geen landelijke cijfers beschikbaar. Ook is er met betrekking tot het voorkomen van dronkenschap geen kwantitatieve ambitie geformuleerd in het Nationaal Preventieakkoord. Wel stellen de VNG en verstrekkers in het Preventieakkoord gezamenlijk vast dat er meer aandacht moet komen voor het tegengaan van dronkenschap.

Drank- en Horecaverunningen op orde (rechtsgeldigheid vergunningenbestand)

Eind 2023 is het nalevingspercentage rechtsgeldige vergunningen 92%.

Nieuwe regels wederverstrekking bij veel Nederlanders onbekend

Vrienden, ouders of andere volwassenen die alcohol in een bar, op een festival of op een andere openbare plek doorgeven aan een minderjarige riskeren een boete van € 100*. Dat is het gevolg van de nieuwe Alcoholwet die sinds 1 juli van kracht is.

Uit een flitspeiling in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onder ruim duizend respondenten blijkt dat zes op de tien Nederlanders nog helemaal niet weet wat er met de nieuwe wet gaat veranderen. Van de circa 40% respondenten die aangeeft iets te weten over wat de nieuwe Alcoholwet inhoudt, weet driekwart dat jongeren en volwassenen allebei een boete kunnen krijgen als er alcohol wordt doorgegeven. Negen op de tien ondervraagden zou geen drankje voor een minderjarige bestellen als dat een boete van € 100 oplevert. Een op de 6 jongeren tussen de 18 en 25 zou dat echter nog steeds doen. Uit de flitspeiling blijkt ook dat Nederlanders niet weten hoe hoog de boetes eerst waren en sinds 1 juli zijn. *Feitcode E209 Bron: Nieuwsbrief STAP 1 augustus 2021.

4. Aanpak

Dit hoofdstuk bevat de aanpakken en interventies die de gemeente ter beschikking staan om de ambities te realiseren op het gebied van regelgeving (4.1), toezicht en handhaving (4.2) en educatie en bewustwording (4.3). In paragraaf 4.4 is beschreven hoe regelgeving, toezicht en educatie in samenhang ingezet worden om bij te dragen aan de ambities.

4.1 Regelgeving

De Alcoholwet is primair een volksgezondheidswet met als doel om, met name onder jongeren, gezondheidsschade door alcoholgebruik te voorkomen. Daarnaast stelt de Alcoholwet ook als doel om alcohol gerelateerde verstoringen van de openbare orde terug te dringen. De Alcoholwet geeft invulling aan beide doelstellingen door onder andere beperkingen te stellen aan de beschikbaarheid van alcohol. Zo mag er bijvoorbeeld niet worden verstrekt aan een jongere als niet is vastgesteld dat hij of zij 18 jaar of ouder is en de aanwezigheid van dronken personen is niet toegestaan in een horecagelegenheid of slijterij. Daarnaast sluit de wet ook bepaalde verkooppunten uit van het schenken en/of verstrekken van alcohol voor elders dan ter plaatse. Deze bepalingen vormen samen de preventieve kern van de Alcoholwet.

Aanvullend op deze bepalingen kent de Alcoholwet een aantal verordenende bevoegdheden en heeft de burgemeester aanvullende mogelijkheden om de beschikbaarheid van alcohol te beperken. In het licht van de hoofdthema's uit dit Preventie- en handavingsplan (leeftijdsgrens, dronkenschap) hebben de volgende aanvullende maatregelen een expliciete meerwaarde in het terugdringen van alcohol gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde:

- Beperken happy hours
- Voorwaarden stellen aan alcoholverstreking evenementen
- Beperken schenktijden paracommercie

Beperken happy hours

In artikel 25D van de Alcoholwet is een verordenende bevoegdheid opgenomen waarmee gemeenten ter bescherming van de volksgezondheid of in het belang van de openbare orde happy hours kunnen beperken. Met deze bevoegdheid kunnen de meest excessieve acties (meer dan 40% korting) worden verboden. Onderzoek (Meier e.a., 2008) laat zien dat de prijs van alcohol een belangrijke voorspeller is voor gebruik en dat met prijsinterventies gebruik kan worden beïnvloed. Het verhogen van alcoholprijzen heeft specifiek impact op mensen die veel alcohol consumeren. Het beperken van mogelijkheden om met prijzen voor alcoholhoudende dranken te stunten is daarmee een geschikt instrument om de stevige consumptie in het uitgaansleven te beperken en dronkenschap te voorkomen. De gemeente heeft daarom in artikel 3, *prijsacties horeca*, de volgende bepaling vastgelegd:

Ter bescherming van de volksgezondheid en/of in het belang van de openbare orde is het verboden bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende dranken te verstrekken voor gebruik ter plaatse tegen een prijs die voor een periode van 24 uur of korter lager is

dan 60% van de prijs die in de betreffende horecalokaliteit of op het betreffende terras gewoonlijk wordt gevraagd.

Voorwaarden stellen aan alcoholverstrekking evenementen

Artikel 35 lid 2 van de Alcoholwet biedt burgemeesters de mogelijkheid om voorwaarden te stellen aan het verlenen van een ontheffing ten tijde van bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard, zoals evenementen en buurtfeesten. Er kunnen bijvoorbeeld voorwaarden worden gesteld aan de manier waarop de verantwoorde verstrekking wordt ingericht. Artikel 35 gaat uitdrukkelijk alleen om verstrekking van zwak-alcoholhoudende dranken voor gebruik ter plaatse.

Landelijk en lokaal onderzoek laat zien dat de naleving van de leeftijdsgrens voor alcohol en het doorschenken in diverse sectoren voor verbetering vatbaar is (Bureau Objectief, 2020b; Bureau Objectief, 2018; Bureau Objectief, 2017). Op evenementen is de naleving van zowel de leeftijdsgrens als dronkenschap vaak ingewikkelder dan in de horeca. Factoren als schaalgrootte, tijdelijke personeelskrachten en het gebrek aan een structurele controlesystematiek bemoeilijken de naleving van de wetgeving. Verantwoorde verstrekking van alcohol is onderdeel van een veiligheidsplan dat bij grote evenementen onderdeel is van de vergunningaanvraag.

Beperken schenktijden paracommercie

Artikel 4 van de Alcoholwet bepaalt dat bij gemeentelijke verordening regels worden gesteld waaraan paracommerciële rechtspersonen zich moeten houden bij de verstrekking van alcoholhoudende drank. Dit ter voorkoming van oneerlijke mededinging. Het vastleggen van de schenktijden in de paracommercie is één van deze verplichte regels. Onderzoek laat zien dat het beperken van schenktijden de alcoholconsumptie en daaraan gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen voor de openbare orde vermindert (Babor e.a., 2010). Daarnaast is het niet wenselijk dat jeugd tijdens sportieve, culturele of andere activiteiten geconfronteerd wordt met (overmatig) alcoholgebruik van volwassenen. Onderzoek laat zien dat zien drinken doet drinken (Smit e.a., 2020). De gemeente heeft in de Alcoholverordening opgenomen: artikel 4 *Schenktijden paracommerciële rechtspersonen*

Het is paracommerciële rechtspersonen uitsluitend toegestaan om alcoholhoudende drank te verstrekken gedurende de tijden dat het de inrichting bij of krachtens de Algemene plaatselijke verordening Papendrecht is toegestaan geopend te zijn voor bezoekers.

En met betrekking tot *oneerlijke mededinging* is in artikel 5 van de Alcoholverordening opgenomen:

1. Het is verboden voor paracommerciële rechtspersonen om alcoholhoudende drank tijdens bijeenkomsten van persoonlijke aard te verstrekken, indien dit leidt tot oneerlijke mededinging.
2. Het is verboden voor paracommerciële rechtspersonen om alcoholhoudende drank tijdens bijeenkomsten die gericht zijn op personen die niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn te verstrekken, indien dit leidt tot oneerlijke mededinging.

3. Het is verboden om de mogelijkheid tot het houden (waaronder inbegrepen de verhuur van het pand en inventaris) van bijeenkomsten van persoonlijke aard en bijeenkomsten die gericht zijn op personen die niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn, als bedoeld in het eerste lid en tweede lid van dit artikel, openlijk aan te prijzen of onder de aandacht te brengen met bijvoorbeeld posters, brochures, publicaties in kranten of tijdschriften, internet of via social media kenbaar te maken.

4.2 Toezicht en handhaving

De Alcoholwet heeft zowel een gezondheids- als een openbare orde en veiligheidsperspectief. Het doel van de gemeente is om door middel van naleving van de wet bij te dragen aan het voorkomen van gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde. Sinds 1 januari 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wet en heeft daarmee een belangrijk instrument in handen. Onderzoek laat zien dat handhaving noodzakelijk is om het gewenste effect te bereiken van maatregelen zoals de leeftijdsgrens voor alcohol en het verbod op doorschenken (Babor e.a., 2010).

Handhavingsprioriteiten

De focus van het toezicht ligt op de leeftijdsgrens, het voorkomen van dronkenschap en het beheersen van de beschikbaarheid. Het betreft de volgende bepalingen:

1. Leeftijdsgrens 18 jaar

- a. Artikel 20, lid 1 Alcoholwet. Oftewel het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Eveneens wordt begrepen het verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van 18 jaar of ouder, welke kennelijk bestemd is voor een persoon van wie de leeftijd niet is vastgesteld.
- b. Artikel 45 Alcoholwet. Het verbod op het aanwezig hebben van alcohol onder de 18 jaar op voor publiek toegankelijke plaatsen.

2. Dronkenschap/doorschenken

- a. Artikel 20, lid 4 Alcoholwet. Het verbod om personen in kennelijke staat van dronkenschap toe te laten in een horecazaak, op het terras of in een slijterij.
- b. Artikel 20, lid 5 van de Alcoholwet. Het verbod om in kennelijke staat dienst te doen in een horecazaak, op het terras of in een slijterij.
- c. Artikel 252 Wetboek van Strafrecht (in samenwerking met de politie). Verbod om personen in kennelijke staat van dronkenschap alcohol te verkopen of toe te dienen.
- d. Artikel 453 Wetboek van Strafrecht (in samenwerking met de politie). Verbod om zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg te bevinden.

3. Beheersen beschikbaarheid/voorkomen blurring

- a. Art. 25 lid 1 van de Alcoholwet. Verbod op het aanwezig hebben van alcoholhoudende drank in een voor het publiek (niet) toegankelijke ruimte,

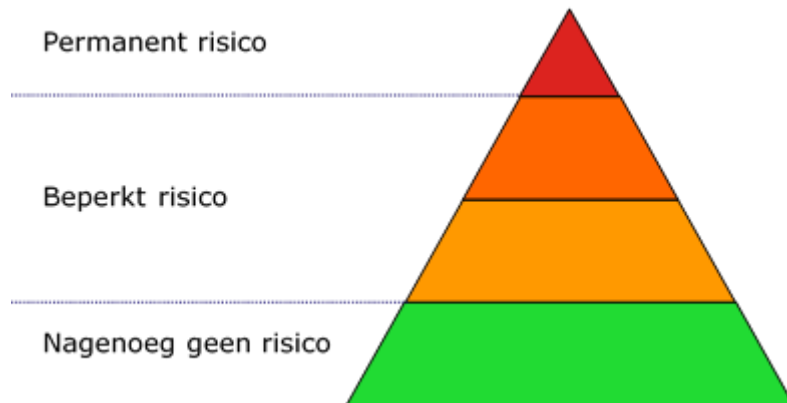
niet zijnde een slijtersbedrijf, horecabedrijf of een ruimte waarin rechtmatig alcohol aan particulieren wordt verstrekt voor gebruik elders dan ter plaatse.

- b. Art. 25 lid 2 van de Alcoholwet. Toestaan dat alcoholhoudende drank wordt genuttigd in een voor het publiek toegankelijke ruimte, niet zijnde een horecabedrijf of het laten proeven in een slijtersbedrijf op verzoek van een klant.

Controles

Basiscontrole

Voordat de leeftijdsgrens/dronkenschap inspecties worden uitgevoerd is het zaak de vergunningen van in ieder geval de hotspots (locaties met permanent een beperkt risico) actueel te hebben. Met een basiscontrole wordt jaarlijks vastgesteld of de vergunning nog op orde is en of de leidinggevende aanwezig is. Basiscontroles worden uitgevoerd door boa's in uniform.

Controle op leeftijdsgrens en dronkenschap

Gestreefd wordt naar een controlefrequentie van minimaal 6 keer per jaar voor de hotspots met een hoge risicoscore. Voor de hotspots met een beperkt risico zijn 4 inspecties per jaar noodzakelijk om de naleving effectief te beïnvloeden (Wagenaar e.a., 2005). Voor de groene categorie met een beperkt risico volstaat 1 controle per jaar. Door de minimale capaciteit wordt er incidenteel gecontroleerd op locaties waar jongeren alcoholische drank kunnen kopen. De controles zullen met name in de weekenden plaatsvinden, tenzij de risicoanalyse anders bepaalt. De controles worden uitgevoerd in burgerkleding.

Voor de controles op de leeftijdsgrens zet de gemeente de testkopermethode in. Bij de testkopermethode worden jongeren (minderjarig of meerderjarig) die niet onmiskenbaar 18 jaar of ouder zijn, ingezet om te constateren of de leeftijd goed wordt vastgesteld en of er al dan niet aan hen alcohol wordt verkocht of verstrekt. De boa van de gemeente neemt de testkoper(s) mee en laat deze een aankoop poging doen. De boa observeert de aankoop poging en wanneer hij of zij constateert dat de leeftijd niet op de juiste manier wordt vastgesteld, treedt de gemeente handhavend op volgens haar vastgestelde sanctiestrategie. Boa's gaan ook met 18 plussers op pad om te kijken of er naar het ID wordt gevraagd.

Voor de dronkenschap inspecties wordt actief samengewerkt met de politie. De burgemeester kan op basis van bevindingen van de gemeentelijke boa handhavend op te

treden op basis van artikel 20 lid 5 en 6 (aanwezigheid toestaan aan dronken personen en dronken dienstdoen in horecalokaliteit). Handhaving met betrekking tot het doorschenken aan dronken personen en dronkenschap in de openbare ruimte is voorbehouden aan de politie. Voor de veiligheid van de boa maakt de gemeente afspraken met de politie over gezamenlijke controles en ondersteuning op afroep bij risicovolle situaties.

Toezichtcapaciteit

De benodigde toezichtcapaciteit wordt verdeeld over 1,5 boa's. De toezichtcapaciteit wordt door Papendrecht in samenwerking met buurgemeenten/regio georganiseerd. Onderlinge uitwisseling van boa's maakt de kans kleiner dat zij worden herkend tijdens controles in burger op bijvoorbeeld de naleving van de leeftijdsgrens en dronkenschap.

4.3 Educatie en communicatie

In de omgeving van jongeren en jongvolwassenen staan drie doelgroepen centraal die invloed hebben op het alcoholgebruik:

- Alcoholverstrekkers
- Ouders
- Scholen

Deze doelgroepen hebben niet altijd voldoende kennis van de risico's van alcohol voor jongeren of zij weten niet hoe zij kunnen bijdragen aan het voorkomen van (problemen door) alcoholgebruik. Daarom vormen zowel bewustwording van de risico's als het bieden van handelingsperspectief een rode draad in de educatieve interventies die worden ingezet.

De gemeenten in de regio ZHZ hebben samen afgesproken naar welke gezondheidsthema's in de periode 2020-2023 aandacht moet uitgaan. Deze zijn vastgelegd in de gemeentelijke nota's. De GGD heeft een rol bij de uitvoering van deze nota's. Dit doen zij door middel van het programma 'Samen voor gezond'.

Alcoholverstrekkers

Verstrekkers van alcohol zijn verantwoordelijk voor de naleving van de Alcoholwet en aanvullende lokale regelgeving. Van hen wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals het verbod op doorschenken bij dronkenschap en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, de vereniging of het evenement. Verschillende typen professionals zijn hierbij betrokken: bedrijfsleiders, filiaalmanagers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, et cetera.

Sportvereniging

Een gezonde sportomgeving is in het belang van de sporter en de vereniging zelf. Matig of overmatig middelengebruik werkt daar niet positief aan mee. De praktijk is echter, dat een sportwedstrijd vaak een 'derde helft' heeft in de sportkantine. De barinkomsten zijn voor een sportvereniging vaak een belangrijke inkomstenbron. Het creëren van een gezonde sportomgeving begint bij het verenigingsbestuur zelf. Zij kunnen ervoor kiezen

alcoholbeleid voor de vereniging op te stellen. Hierbij kan de lokaal adviseur sport (NOC*NSF) ondersteunen. Het zijn de barvrijwilliger en de teamcoach die een sleutelrol vervullen.

Training

Belangrijk is vooral dat een alcoholverstrekker zich bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid en handelingsperspectief heeft, ook wanneer er weerstand is bij de klant. Om alcoholverstrekkers hierin te bekwamen zijn trainingsprogramma's ontwikkeld voor medewerkers van horeca, slijterijen, studentenverenigingen en sportverenigingen zoals de (gratis) [e-learnings Voor Elkaar](#) over verantwoord alcohol verkopen. De regionale instellingen voor verslavingszorg kunnen face to face trainingen verzorgen over dit onderwerp. Daarnaast bestaat de face to face IVA (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) training voor barvrijwilligers.

Nalevingscommunicatie

Nalevingscommunicatie omvat alle vormen van communicatie die gericht is op het stimuleren van naleving. Uitleg van de regels en eventuele maatregelen, de argumenten voor deze regels en maatregelen, uitleg over mogelijke hulpmiddelen om na te kunnen leven. Educatie draagt bij aan het begrip en draagvlak voor de regels en maatregelen. Doel van nalevingscommunicatie is om een gedragsverandering te bewerkstelligen bij de doelgroep. Dit kan onder andere door aansluiten op landelijke campagnes zoals [NIXzonderID](#).

Onderwijs

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. Door de schoolomgeving en alle schoolgerelateerde activiteiten alcoholvrij te houden, ondersteunt het onderwijs NIX18 en de norm dat alcoholgebruik niet vanzelfsprekend is.

Verkenning Helder op school

De GGD ZHZ richt zich op collectieve preventie: voorkomen dat jongeren beginnen met middelengebruik. De focus ligt voornamelijk op (beginnende gebruikers van) alcohol, omdat zo de meeste jongeren bereikt kunnen worden. Zij richten zich op een collectieve aanpak, bijvoorbeeld met inzet van de [Gezonde School](#) (Helder op school). Omdat het gaat om een grote groep jongeren, valt er veel gezondheidswinst te behalen. Er is ook oog voor ouders, en de voorbeeldrol die ze vervullen.

Verkenning alternatieve vrije tijdsbesteding

Door nadruk te leggen op alternatieve vrijetijdsbesteding voor alle jongeren blijft er minder tijd over om middelen te gebruiken. Zij hebben een plek nodig om naar toe te gaan waar zij actief bezig zijn met iets dat hen interesseert. Hierin zoeken we de verbinding met onderwijs, (sport) aanbieders in het Vitaliteitsakkoord en Support.

Ouders en de thuissituatie

Alcoholopvoeding

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Ze denken bovendien dat het gedrag van jongeren volledig wordt bepaald door vrienden en leeftijdsgenoten, terwijl ouders wel degelijk nog invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (van der Vorst e.a., 2006; Smeets e.a., 2019). De beschikbaarheid van alcohol in huis beperken en het stellen van regels zijn geschikte instrumenten om alcoholgebruik tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van ouders die geen duidelijke regels hebben afgesproken en geen leeftijdsgrens hebben gesteld voor het drinken van alcohol al op jongere leeftijd beginnen met drinken. Ze drinken bovendien vaker dan jongeren waarvan de ouders wel een leeftijdsgrens hebben gesteld. Naast het stellen van regels zijn andere beschermende factoren belangrijk: voorbeeldgedrag, een goede band tussen ouder en kind en een autoritatieve opvoedstijl. Bij een dergelijke opvoedstijl wordt het stellen van regels gekoppeld aan warmte en betrokkenheid. Een slechte ouder-kind relatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren.

Na het succes van vorig jaar organiseert AAN, Alliantie Alcoholbeleid Nederland, ook dit jaar de campagne 'Zien drinken, doet drinken'.

De campagne start met een landelijke Alcoholactieweek van maandag 1 t/m zondag 7 november 2021 en loopt door tot medio december. Het doel van de campagne is om ouders en andere volwassenen bewust te maken van de invloed die zij met hun drinkgedrag hebben op de beeldvorming over alcohol en het latere drinkgedrag van kinderen. Dit jaar wordt er ook aandacht besteed aan de invloed van het zien van alcoholreclame door kinderen op hun toekomstig drinkgedrag.

Bron: Nieuwsbrief STAP 7 september 2021

Uitgaansopvoeding

Ook door regels te stellen die niet expliciet gaan over alcoholgebruik, kunnen ouders invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Dan gaat het vooral over afspraken omtrent uitgaan, zoals hoe vaak ze uit mogen gaan en hoe laat zij thuis moeten zijn. Via verschillende kanalen (GGD, preventieafdeling van de verslavingszorginstelling, Sterk Papendrecht, lokale media, ouderavonden op scholen en in sportverenigingen) worden ouders voorgelicht over uitgaansopvoeding en ondersteunende websites zoals www.hoepakjijdataan.nl en www.helderopvoeden.nl.

Publiekscommunicatie

Draagvlak voor (handhaving van) alcoholbeleid is niet vanzelfsprekend onder inwoners, ondernemers en andere professionals/vrijwilligers. Het draagvlak kan groeien als er meer begrip is voor de regels die er zijn rond verkoop en gebruik van alcohol. Dat vraagt kennis over alcohol en over de gevolgen van alcoholmisbruik bij het publiek. Publiekscampagnes lenen zich goed voor het vergroten van kennis en het ondersteunen van de norm dat alcohol er niet vanzelfsprekend bij hoort. Waar mogelijk wordt daarom aangesloten op campagnes als [NIX18](#), [Ik Pas](#), of [Zien drinken doet drinken](#).

4.4 Verbinding preventie en handhaving

Om het effect van afzonderlijke handhavings- of preventieve interventies te versterken worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. Daarnaast kiest de gemeente voor het inzetten van op wetenschappelijke inzichten gebaseerde integrale aanpakken. Zie onderstaande tabel voor (de combinatie van) maatregelen en integrale aanpakken die de gemeente inzet om de ambities van dit plan na te streven.

Maatregelenmatrix

De tabel schetst een overzicht van de maatregelen die de gemeente de komende drie jaar per beleidspijler en per setting inzet.

	Toezicht en Handhaving	Regelgeving	Educatie
Horeca	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) • Handhavingsstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> • Leeftijdsgrens • Verbod op aanwezigheid dronken personen en doorschenken • Prijsacties in de detailhandel met meer dan 25% korting zijn niet langer toegestaan. Voor prijsacties in de horeca blijft de verordenende bevoegdheid van gemeenten om happy hours te beperken van kracht. • Volwassenen die alcohol bestellen voor minderjarigen en de alcohol daarna aan hen doorgeven op voor publiek toegankelijke plaatsen (met name in de horeca) zijn voortaan strafbaar. 	
Evenementen	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) • Verkenning met bandjes dragen <18 • Handhavingsstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> • Leeftijdsgrens • Verbod op doorschenken • Aanvullende eisen t.a.v. ontheffing Alcoholwet bij evenementen • Verkenning bandjes dragen <18 	
Sport en andere paracommerciële verstrekkers	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) • Toezicht sterke drank • Handhavingsstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> • Leeftijdsgrens • Verbod op aanwezigheid dronken personen doorschenken • Volwassenen die alcohol bestellen voor minderjarigen en de alcohol daarna aan hen doorgeven op voor publiek toegankelijke plaatsen (met name in de horeca) zijn voortaan strafbaar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Training barvrijwilligers • Nalevingscommunicatie • Communicatie over Alcoholwet en alcoholregels

	Toezicht en Handhaving	Regelgeving	Educatie
Scholen		<ul style="list-style-type: none"> Alcoholvrije schoolomgeving en -activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> Voortzetting aanpak Gezonde School Helder op School Overleg scholen over alcohol-voorlichting aan ouders Communicatie over alcoholvrije schoolomgeving
<i>Openbare ruimte/Algemeen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht bezit alcohol onder de 18 jaar Toezicht openbaar dronkenschap Het toezicht op de leeftijdsgrens bij online verkoop van alcohol en het verbod op prijsacties wordt ondergebracht bij de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) 16- en 17-jarige testkopers die werken in het kader van toezicht zijn niet meer strafbaar. Handhavingsstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> Verbod aanwezig hebben alcohol onder de 18 jaar Verbod openbaar dronkenschap 	<ul style="list-style-type: none"> Aansluiten bij landelijke campagnes Ik Pas Nix18 (Voorlichtingsavond voor ouders: 9/11/21) Deskundigheidsbevordering professionals onderwijs, jongerenwerk, maatschappelijke en medische professionals

5. Financiële paragraaf en evaluatie

5.1 Financiële paragraaf

Om de ambities te realiseren, acties, interventies en campagnes uit te voeren uit dit preventie- en handavingsplan, wordt gebruik gemaakt van de middelen die hiervoor structureel in de begroting zijn opgenomen.

Papendrecht betaalt, net als de andere gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid, jaarlijks een inwonerbijdrage aan de Dienst Gezondheid & Jeugd. Hierin wordt de inzet van de GGD-ZHZ voor de lokale prioriteiten uit de lokale nota publieke gezondheid en het preventie- en handavingsplan bekostigd. Er is voor onze gemeente, binnen de begroting van de GGD-ZHZ, jaarlijks een activiteitenbudget voor gezondheidsbevordering beschikbaar van ca € 50.000,-. Dit budget wordt gebruikt om uitvoering te geven aan de ambities uit zowel de lokale nota publieke gezondheid als uit dit plan.

Daarnaast is er in de loop van 2021 € 45.000,- rijks geld voor leefstijlinterventies ambtshalve toegekend en via de SPUK-regeling sportakkoord uitgekeerd. In overleg met de Dienst Gezondheid & Jeugd kan hiervan een deel ingezet worden om ambities uit dit plan te verwezenlijken. Dit geld kan in 2022 aangewend worden voor leefstijlinterventies, mits het ministerie van VWS goedkeuring geeft.

5.2 Evaluatie

Kritisch evalueren is een belangrijk onderdeel van dit Preventie- en handavingsplan. Om de kwaliteit van de aanpak hoog te houden en waar nodig tijdig bij te stellen, gebruikt de gemeente de volgende evaluatiecyclus:

- Plan-Do-Check-Act: na de 'Check' fase kan tijdig bijgestuurd worden in het proces. Leidend in de 'Check' fase:
- Wat betreft alcoholgebruik blijven we de komende jaren de regionale en Papendrechtse cijfers uit de jeugdgezondheidsmonitors volgen om te kunnen bepalen of we moeten bijsturen om te blijven voldoen aan onze ambities.
- Elke twee jaar komen daarbij de nalevingscijfers uit nalevingsonderzoek leeftijdsgrens en doorschenken.
- Elke vier jaar vindt een uitgebreide evaluatie plaats op basis van beschikbaar onderzoek en input van samenwerkingspartners. Hierbij worden de realisatie van activiteiten, effecten van beleid en achterliggende verklaringen op een rij gezet. Op basis hiervan kan vastgesteld worden in hoeverre het beleid de gewenste uitkomsten heeft opgeleverd en op welke punten het beleid bijgesteld dient te worden.

Literatuur en bronnen

Expertisecentrum Alcohol (2020). *Dossier Alcohol en jongeren*. Utrecht: Trimbos-instituut. Geraadpleegd van expertisecentrumalcohol.nl, 26 november 2020.

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G. & Giesbrecht, N. (2010). *Alcohol: no ordinary commodity: Research and public policy*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Bureau Objectief (2020a). *Handreiking Toezicht Alcoholwet*. Geraadpleegd van www.toezichtdhw.nl, december 2020.

Bureau Objectief (2020b). *Landelijk onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop aan minderjarigen in 2020*. Nijmegen: Bureau Objectief.

Bureau Objectief (2018). *Nalevingsonderzoek doorschenken gemeente Utrecht 2018*. Nijmegen: Bureau Objectief.

Bureau Objectief (2017). *Nalevingsonderzoek doorschenken gemeente Rotterdam 2017*. Nijmegen: Bureau Objectief.

Burton, R., Henn, C., Lavoie, D., O'Connor, R., Perkins, C., Sweeney, K., Greaves F., Ferguson B., Beynon C., Belloni A., Musto V, Marsden J. & Sheron, N. (2017). *A rapid evidence review of the effectiveness and cost-effectiveness of alcohol control policies: an English perspective*. *The Lancet*, 389(10078), 1558-1580.

Dorsselaer, S. van, Beurs, D. de & Monshouwer, K. (2020). *Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2019*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Dorsselaer, S. van, Tuithof M & Monshouwer, K. (2016). *Factsheet Peilstationsonderzoek. Ouders 2015. Ouders over het gebruik van tabak, alcohol, cannabis en internet door jongeren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Engels, R., Kleinjan, M. & Otten, R. (2013) *De rol van ouders bij alcoholgebruik van adolescenten: Stand van zaken*. Nijmegen: Behavioural Science Institute Radboud Universiteit Nijmegen

Gezondheidsraad (2015). *Richtlijnen goede voeding 2015*. 's-Gravenhage: Gezondheidsraad 24, 1-95.

Holder, H. D. (1998). *International research monographs in the addictions. Alcohol and the community: A systems approach to prevention*. New York, NY, US: Cambridge University Press.

Nationaal Preventieakkoord (2018). *Nationaal Preventieakkoord. Naar een gezonder Nederland*. 's-Gravenhage: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Paternotte, M. & Prooij, F. (2019). *Doelgroeponderzoek Plattelandsjongeren. Kwalitatief onderzoek naar alcoholgebruik onder plattelandsjongeren*. Amsterdam: Mare.

Meier, P. et al. (2008). *The independent review of the effects of alcohol pricing and promotion. Summary of Evidence to Accompany Report on Phase 1: Systematic Reviews*. United Kingdom: School of Health and Related Research, University of Sheffield, UK

Monshouwer, K., Pol, P. van der, Drost, Y.C., & Laar M.W. van (2016). *Het grote uitgaansonderzoek 2016. Uitgaanspatronen, middelengebruik en preventieve maatregelen onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Nijkamp, L., Smeets, L., Greeff, J. de, Scholten, K. & Voorham, L. (2020). *Dronkenschap en doorschenken. De impact en aanpak van dronkenschap en doorschenken in het uitgaansleven*. Factsheet. Utrecht: Trimbos-instituut.

Onrust, S., Otten, R., Lammers, J. & Smit, F. (2016). *School-based programmes to reduce and prevent substance use in different age groups: What works for whom? Systematic review and meta-regression analysis*. *Clinical Psychology Review*, 44, 45-59.

Reynolds, R.I. (2003). *Building confidence in our communities*. London: London Drug Policy Forum.

Rombouts, M., Dorsselaer, S. van, Scheffers, T., Tuithof, M., Kleinjan, M. & Monshouwer, K. (2020a). *Jeugd en riskant gedrag 2019. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Rombouts, M., Visser, D., Onrust, S., Tuithof, M., Scheffers-Van Schayck, T., Simon, J., & Monshouwer, K. (2020b). *Preventie en gebruik van tabak, alcohol, cannabis en andere middelen onder jongeren met een licht verstandelijke beperking in het cluster 3-onderwijs. Kerngegevens uit het EXPLOREonderzoek 2019*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Smeets, L., Monshouwer, K. & Greeff, J. de. (2019). *De IJslandse aanpak van middelengebruik onder jongeren Een verkenning van de wetenschappelijke literatuur*. Utrecht: Trimbos-instituut

Smit, K., Monshouwer, K., Leeuwen, L. van, & Voogt, C. (2020) – [Zien drinken doet drinken](#). *De invloed van de zichtbaarheid van alcohol in de sociale omgeving op kennis, opvattingen en gebruik van alcohol door jongeren*. Literatuuroverzicht. Utrecht: Trimbos-instituut.

Tuithof, M., Monshouwer, K., Aalten, J. van & Dorsselaer, S. van (2018). *Alcoholgebruik onder volwassenen in Nederland. Kerncijfers 2018*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Van der Vorst, H., Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & Dekovic, M. (2006). *Parental attachment, parental control, and early development of alcohol use: A Longitudinal Study*. *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 20, No. 2, 107-116

Wagenaar, A.C., Toomey, T.L. & Erickson, D.J. (2005). *Complying with the minimum drinking age: effects of enforcement and training interventions*. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29, 2, 255-262